

НОВАТОРСЬКИЙ СТАТУС ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СИСТЕМІ НОРМАТИВНО-РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглянуто проблему сучасного викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах. Наголошено на провідній ролі викладача в освітньому просторі. Запропоновано методи викладання іноземної мови, що мотивуватимуть студентів до успішного засвоєння матеріалу.

Ключові слова: статус викладача, іноземна мова, мотивація студента, методи навчання, рівень знань.

Актуальність статті зумовлена такими факторами: процеси глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства, наміри України щодо входження до європейського освітнього простору – все це зумовило необхідність розширення міждержавних відносин на офіційному рівні і на рівні побутового спілкування простих людей [3]. Саме тому іноземна мова, зокрема англійська, набуває державного значення. На міжнародній арені відбулося переосмислення ролі іноземної мови в освітньому, культурологічному, соціально-економічному, політичному житті народів як важливої умови ознайомлення громадян різних країн з досягненнями інших, світовими скарбами духовної та матеріальної культури.

Новаторський статус викладача іноземної мови в системі нормативно-розвивального навчання досліджують І. М. Бондаревич, І. З. Бопко, О. А. Дубасенюк, І. Т. Туркот, Н. Є. Федоренко, А. В. Шалаєва та ін. Дослідники сходяться на думці, що центральною постаттю нормативно-розвиваючого навчання є особистість педагога, здатного до психологічної саморегуляції, безперервного розвитку власного творчого потенціалу та педагогічної культури, головною ланкою якої є професійна педагогічна майстерність.

Мета статті – визначити роль викладача та методів навчання у підвищенні ефективності вивчення іноземної мови у ВНЗ.

Підготовка спеціалістів будь-якої спеціальності у ВНЗ України передбачає вивчення англійської мови на рівні В2-В1.

Одним із завдань вищих навчальних закладів нашої країни є підготовка фахівців з різнобічними та глибокими професійними знаннями й практичними навичками, здатних до безперервного поповнення й оновлення, з досконалим володінням іноземними мовами на рівні, що є достатнім для здійснення якісного професійного іншомовного спілкування. І як показує досвід, часто середнього рівня не вистачає для повноцінної комунікації з іноземними колегами чи з клієнтами. Іноземна мова для фахівця з великої літери – це один із важливих елементів, що допомагає бути впевненим у собі, переконувати, приймати рішення, рішуче діяти, створювати сприятливу ділову атмосферу, розуміти культуру представника іншої країни та менталітет його народу. Здатність якісно здійснювати професійне іншомовне спілкування значною мірою сприяє підвищенню конкурентоздатності фахівців багатьох галузей на ринку праці.

Вимоги часу й розпочата урядом радикальна реформа системи освіти в Україні орієнтують викладачів на відмову від авторитарного стилю викладання на користь гуманістичного підходу, на застосування методів, що сприяють розвитку творчих засад особистості з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу.

Формується характерна тенденція до посилення комунікативної спрямованості навчального процесу, його наближення до реального процесу міжкультурного спілкування. Отже, методичним змістом сучасного заняття іноземної мови має бути комунікативність.

У процесі навчання за комунікативним методом студенти набувають комунікативної компетенції – здатності користуватись мовою залежно від конкретної ситуації. Вони навчаються комунікації у процесі самого спілкування. Відповідно всі вправи та завдання повинні бути комунікативно виправданими дефіцитом інформації, вибором та реакцією (information gap, choice, feedback). Найважливішою характеристикою комунікативного підходу є використання автентичних матеріалів, тобто таких, якими реально послуговуються носії мови.

Для досягнення комунікативної компетенції – комунікативних умінь, сформованих на основі мовних знань, навичок і вмінь – викладач іноземної мови використовує новітні методи навчання, що поєднують комунікативні та пізнавальні цілі. Інноваційні методи навчання іноземних мов спрямовані на розвиток і самовдосконалення особистості, на розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу.

Сучасна комунікативна методика пропонує широке впровадження в навчальний процес активних традиційних і нестандартних методів і форм роботи для кращого свідомого засвоєння матеріалу.

У методиці не існує єдиної універсальної класифікації методів навчання, яка могла б задовольнити викладання будь-якої дисципліни у вищій школі. Науковці, класифікуючи методи навчання, враховують різні аспекти: 1) джерело знань (А. Алексюк, О. Текучов та ін.); 2) рівень пізнавальної діяльності (І. Лернер, В. Скалкін та ін.). За джерелом знань дослідники виділяють словесні, наочні, практичні методи: розповідь, аналіз мови, вправи, наочні посібники, робота з книгою, екскурсія [4, с. 93]. За рівнем пізнавальної діяльності обґрунтовано такі методи: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, продуктивний (проблемний) [4, с. 94]. За способом взаємодії викладача й студента Л. Рожило називає такі методи: усний виклад матеріалу вчителем, бесіда, спостереження над мовою, робота з підручником, виконання вправ, програмоване навчання [5, с. 39]. За метою навчання М. Успенський виділяє три методи: пізнавальний, тренувальний, контрольньо-перевірний.

Найбільш ефективними традиційними та творчими методами для вивчення іноземної мови вважаємо такі: моделювання мовленнєвого висловлювання, продукування мовлення, метод вправ, продуктивно-творчий, проблемний, ділові та рольові ігри.

Метод моделювання мовленнєвого висловлювання реалізується в спеціальних завданнях (видах робіт), що ґрунтуються на залежності висловлювання й мовленнєвого оформлення його від мовленнєвої ситуації [6, с. 112].

Метод продукування мовлення (комунікативний), автор якого Є. Пассов, полягає у формуванні комунікативних умінь (сприймання, оцінювання, відтворення чужого мовлення) в усній і писемній формах; створенні власних висловлювань різних типів і стилів; у правильному, доречному використанні слів та словосполучень, у дотриманні норм етикету тощо. Реалізується цей метод у комунікативних вправах, в основі яких лежить мотив (бажання висловити думку) щось повідомити, запитати, переконати, спонукати до дії тощо [7, с. 150]. Метод продукування є корисним для студентів зазначеної спеціальності, оскільки сприяє формуванню та вдосконаленню володіння літературною мовою, навичок професійного спілкування тощо.

У методиці розрізняють різноманітні підходи до розв'язання проблеми типології завдань: за метою – навчальні (підготовчі) та перевірні (контрольні); за методикою оформлення роботи – аудиторні та домашні; за розумовими операціями – аналітичні, аналітично-синтетичні, синтетичні; за метою та етапами формування мовленнєвих умінь і навичок – пропедевтичні, акумуляційні, тренувально-мовленнєві, творчі. Класифікація завдань належить до нерозроблених питань у сучасній методиці.

Система ситуативних завдань охоплює два аспекти – дидактичний і методичний. Під час створення такої системи дидактичне обґрунтування має передувати розв'язанню методичних завдань. Побудова дидактичної системи завдань можлива на теоретичному та загальноприкладному рівнях. На теоретичному рівні, на думку І. Лернера, кожне завдання характеризується інваріативними та варіативними об'єктивними якостями. До інваріативних якостей учений відносить: наявність вихідних даних, вказівку на діяльність або її результат, наявність об'єкта діяльності, активізацію предметних дій за допомогою предметних якостей, детермінацію пізнавального процесу, міру складності, відкриту чи приховану наявність засобів і характеру засвоєння навчального матеріалу. До варіативних – групи завдань предметного змісту (конкретно-предметні, узагальнено-предметні, міжпредметні, позапредметні) і т. д. [8, с. 31].

На етапі вдосконалення мовленнєвих умінь студентів особливо важливо наблизити навчальну практику до природної мовленнєвої професійної діяльності, що здійснюється в

процесі спілкування. Тож завдання мають бути ситуативного характеру – з описом конкретних ситуацій, у яких пропонується створювати висловлювання.

Корисним для опанування іноземної мови є метод вправ. Дослідники визначають такі види вправ: супровідні; спеціальні; вправи на закріплення і поглиблення знань і навичок, або тренувальні.

Супровідні вправи доповнюють, деталізують лексичну і граматичну сторону ділового мовлення і служать джерелом інформації. Цей вид вправ рекомендовано використовувати на практичних заняттях. Спеціальні вправи розкривають конкретні лексико-стилістичні ознаки мовних явищ і використовуються під час вивчення якоїсь конкретної теми ділового (професійного) мовлення. Вправи на закріплення і поглиблення знань використовуються як основний засіб вироблення стійких навичок практичного володіння матеріалом з ділового мовлення, засвоєння студентами при виконанні супровідних та спеціальних завдань.

Уважаємо, такі вправи сприяють виробленню вмінь формування власне мовленнєвих висловлювань професійної тематики, редагування речень, складання текстів різних стилів, конструювання та переказування текстів певного стилю, складання різноманітних словників, що, безумовно, є корисними для формування професійного спілкування майбутніх спеціалістів будь-якої сфери.

Переклад є важливим методом навчання для студентів, які вивчають іноземну мову, оскільки передбачає складний вид мовленнєвої діяльності, який вимагає від перекладача обрати найбільш відповідне слово чи синтаксичну структуру, знайти відповідні мовні засоби для вираження думки іншою мовою. За допомогою перекладу студент входить у систему мови. Переклад – явище статичне, це кінцевий результат певної складної дії, згортання і передавання тексту іншою мовою, але за умови: правильно передавати композиційно-сміслову й логічну структуру, основний зміст, норму мови і стилю, реальні дії, комунікативну спрямованість на відображення думки.

Мовний аналіз перекладів професійних текстів, якими користуються у своїй діяльності фахівці, викликає застереження щодо їх нормативних форм. Часто вживаються невдало побудовані синтаксичні конструкції, що зумовлюються прагненням мовців до буквального перекладу, внаслідок чого порушуються не тільки граматичні, стилістичні норми мови, а й зміст думки. Переклад тексту в оригіналі вимагає вдумливого аналізу його змісту та добору таких засобів, які б найточніше передавали його зміст другою мовою [9, с. 16]. Зазначимо, що внаслідок наявної інтерференції виникають труднощі й помилки у висловлюваннях студентів, переклад сприяє їх подоланню й уникненню.

Під час перекладу виробляється механізм професійного мовлення, що допомагає шліфувати правописні, лексичні, стилістичні норми, є важливим методом формування нормативно правильної мови. Переклад дає змогу доречного вибору потрібної граматичної форми відповідно до ситуації [10, с. 16]. Досвід показує, що метод перекладу є ефективним у формуванні культури спілкування майбутніх спеціалістів, адже студенти добирають необхідні лексичні одиниці, перекладаючи тексти з фаху, тим самим поповнюють свої знання з термінологіки обох мов. Навчальний переклад сприяє розвитку культури професійного спілкування і має застосовуватися разом з іншими методами для формування та вдосконалення мовленнєвих умінь та навичок. Що частіше застосовуватиметься переклад на заняттях, то швидше студенти оволодіють культурою іншомовного спілкування, опанують фахову термінологію. Потрібно зазначити, що навчальний переклад тільки тоді сприяє формуванню мовленнєвих умінь і навичок, коли він проводиться систематично, з конкретною метою порівняння і зіставлення термінологічної лексики.

Важливим методом є продуктивно-творчий, що широко використовується під час формування вмінь зв'язного професійного мовлення. Він реалізується у творчих ситуативних завданнях, інтерактивних іграх, діалогах, що спрямовані на формування у студентів умінь зв'язно висловлювати думки.

Цінним для формування професійного мовлення студентів, на нашу думку, є проблемний метод. Мета цього методу – всебічний розвиток пізнавальних можливостей студентів. Його суть полягає у розв'язанні того чи іншого пошукового завдання, створенні проблемної ситуації.

Вийти з неї допомагає викладач, ставлячи запитання евристичного характеру. Ефективність проблемного методу полягає в тому, що він спрямований на активізацію розумової діяльності студентів, привчає їх аналізувати матеріал – досліджувати, робити на основі аналізу правильні висновки.

Як приклад використання проблемного методу при формуванні професійного мовлення студентів можна навести мовні ситуації, які разом із комунікативно-ситуативними завданнями дозволяють впливати на процес формування висловлювань. Вони стимулюють мислення й збільшують інтерес студентів до програмового матеріалу, підвищують їхню активність у формуванні знань, умінь і навичок, тобто пізнавальну активність.

Усе ж наголошуємо на тому, що перевагу в навчанні мають інтерактивні методи, особливо тоді, коли йдеться про професійне спілкування – ділові та рольові ігри.

Важливою умовою активізації формування культури професійного спілкування спеціаліста є ділові ігри, що наближають процес навчання до реальних умов професійної діяльності студентів, дозволяють перевірити набуті знання з фаху на практиці. Ділові ігри, як правило, моделюють відрізок професійної діяльності студентів, у процесі якого розвиваються відповідні знання, вміння й особистісні якості крізь їх рольове спілкування та взаємодію. Отже, ділова гра – це програвання професійної ситуації.

На сьогодні все активніше привертає увагу метод активного (інтенсивного) навчання. Цей активний метод передбачає використання різних типів і форм роботи. Однією з них є рольова гра.

У методичній літературі рольову гру визначають як спонтанну поведінку студентів, їхню реакцію на поведінку інших людей, що беруть участь у гіпотетичній ситуації. Рольова гра – це своєрідний навчальний прийом, при якому студент повинен вільно говорити в рамках заданих обставин, виступаючи в ролі одного з учасників спілкування. Обов'язковою умовою ігор є розв'язання проблемної ситуації. Це покращує мотивованість висловлювань, робить їх більш аргументованими. Рольова гра, що базується на розв'язанні певної проблеми, забезпечує максимальну активізацію комунікативної діяльності студентів. Пошук розв'язання поставленої задачі зумовлює природність спілкування. Рольова гра належить до більш простого імітаційного методу активного навчання порівняно з діловою грою. Вона спрямована на виховання у фахівця якостей творчого професіоналізму, які органічно поєднуються з умінням спілкуватися у будь-якій життєвій ситуації. Цей метод активного навчання сприяє розвитку в студентів аналітичних здібностей і використовується для формування особистісного рівня творчого оволодіння професією.

Існують певні правила рольових ігор:

- студент повинен уміти поставити себе в ситуацію, яка може виникнути в реальному житті;
- студент має адаптуватися до своєї ролі в запропонованій ситуації, при цьому в одному випадку він може грати самого себе, в іншому – взяти на себе уявну роль;
- учасникам рольових ігор необхідно поводити себе так, ніби це все відбувається в реальному житті, їхня поведінка повинна відповідати ролі.

Залежно від мети навчання й рівня підготовки студентів рольові ігри можуть проводитися парами і групами. Рольова гра в парах – простий вид ігор. Тут можна використовувати анкети, які студенти мають заповнити, ставлячи один одному запитання. Рольові ігри в групах можуть проводитися по-різному. З. Бетіна [6] та ін. автори вважають, що вся група студентів повинна грати одночасно, а викладач контролювати їх роботу. Але допускається й такий варіант, коли група поділяється на підгрупи (грають по черзі): одна підгрупа грає, а інша слухає, оцінює, щоб узяти участь у подальшому обговоренні.

Заслужують на увагу і так звані «рольові карти». Кожен студент отримує картку, один її бік однаковий для всіх, на ньому розміщується інформація про рольову ситуацію, про проблему, яку треба розв'язати. Зворотний бік картки містить інформацію про діючу особу, вказує можливу лінію її поведінки.

Студенти можуть змагатися між собою на швидкість виконання завдання, на забезпечення такої методики, яка дозволить одержати найвірогідніший результат, на підготовку

кращої відповіді щодо кінцевого результату гри. У такому разі студент має можливість перехопити ініціативу, лідерство, проявити серед своїх колег високу ерудицію та глибоку теоретичну підготовку. Відповідальність за колектив змінює психологію студента, заохочує, стимулює його до пошуку нових знань. Спілкування студентів у процесі ігрового практичного заняття потребує від них уміння чітко й тактовно обрати форми і засоби передавання колегам своїх думок, почуттів, емоцій, намірів. Усе це потрібно для найбільш ефективної взаємодії в колективі. Кожен студент повинен навчитися правильно сприймати потреби і норми поведінки в групі.

Уважаємо, будь-яка гра обов'язково повинна певним чином відтворювати реальну поведінку того колективу, в якому потенційно буде працювати майбутній фахівець. У розробленні сценарію ігрового заняття на це треба звернути особливу увагу. Враховуючи специфіку фаху, корисно виділити лідера в грі, наприклад, у ролі адміністратора готелю, ресторану, керівника розважального клубу тощо. Інші члени групи займають відповідно до ієрархії обслуговуючого підприємства посади покоївок, офіціантів, кухарів, перукарів.

Отже, рольова гра – це навчання в дії, що підвищує його якість; мотивувальний чинник, оскільки гра викликає інтерес у студентів, особливо в плані непередбачуваності розв'язки. Вона дає студентам опору: підказує, якими мовленнєвими моделями можна висловити ту чи іншу думку саме в цій конкретній ситуації. І супроводжується, як правило, емоційним піднесенням, що позитивно впливає на якість навчання, підвищує його ефективність.

Кожному методу відповідають ті чи інші прийоми навчання, їх поділяють на дві групи: дидактично-методичні та предметні. Прийоми першої групи – це методичні різновиди, що ведуть до засвоєння нового матеріалу. До них належать різноманітні прийоми пояснення, включаючи зіставлення, аналіз, узагальнення, систематизацію знань. Ці прийоми відіграють важливу роль у дидактиці навчання іноземній мові. Вони сприяють ґрунтовному засвоєнню матеріалу, кращому розумінню термінології відповідної спеціальності тощо. Прийоми другої групи – це предметні прийоми. До них належать усі ті, що конкретно пов'язані з певною метою і визначаються нею. Прийоми першої групи забезпечують знаннями, а другої – формують уміння й навички студентів.

Один із ефективних прийомів роботи з англomовним текстом – аудіювання. Відомо, що в професійному спілкуванні перевага звичайно буває за тим, хто вміє слухати, оперативно робити відповідні записи, осмислювати їх і використовувати в діалозі або полілозі. Активне (рефлексивне) слухання припускає вміння використовувати словесну форму для підтвердження розуміння повідомлення: воно необхідне для ефективного професійного спілкування, головним чином через обмеження і труднощі, що виникають у процесі спілкування.

Важливими прийомами формування англomовного професійного спілкування є також зіставлення, аналіз, узагальнення, систематизація знань, побудова фахових текстів та робота з різними видами словників (передусім фаховими).

Процес навчання студентів повинен бути комплексним (з урахуванням гуманітарних, соціально-гуманітарних і фахових (спеціальних) дисциплін), багатокomпонентним і враховувати як традиційні, так і інноваційні підходи до навчання у вищій школі. У його основу нами покладено комунікативно-діяльнісний, когнітивний та особистісно-орієнтований підходи, модульну технологію, що реалізуються в закономірностях і принципах, активних та інтерактивних формах і методах, прийомах і засобах навчання, забезпечуючи високий рівень комунікації іноземною мовою майбутніх спеціалістів будь-якої сфери.

Важливе значення у формуванні навичок професійного іноземного спілкування студентів освітніх закладів має правильний вибір принципів, методів та прийомів навчання. Принципи поділяємо на загальнодидактичні (науковість, системність і послідовність, спадкоємність і перспективність, проблемність, зв'язок теорії з практикою, урахування комунікативної, мовної та мовленнєвої компетенції, забезпечення конкурентоздатності фахівців) та спеціальні (особистісно-діяльнісний підхід до навчання, принцип новизни, взаємозв'язок навчання з аспектами культури професійного спілкування, диференційованість в оволодінні мовленнєвою культурою, цілісність, розвиток мовленнєво-мисленнєвої активності й самостійності) [4]. Припускаємо, головними методами є продукування мовлення, моделювання мовленнєвого

висловлення, продуктивно-творчий, проблемний, метод перекладу, метод вправ, ділові та рольові ігри. Серед прийомів навчання перевагу надаємо зіставленню, аналізу, узагальненню, систематизації знань, аудіюванню, побудові фахових текстів та роботі зі словниками.

Методи і прийоми викладання англійської мови як іноземної різноманітні у різних країнах світу. І все ж існують спільні характеристики, відмінні від аналогічних в Україні.

У більшості європейських країн та Америці, викладаючи іноземні мови, використовують читання автентичних популярних текстів. Протягом першого та другого років навчання в основному опрацьовуються тексти розмовного стилю, тоді як студенти старших курсів мають справу з професійно-спрямованими текстами. На заняттях застосовують ефективну технологію «multiple-pass technique», яка полягає в тому, що спочатку викладач читає текст, часто зупиняючись, пояснюючи незнайомі слова і поняття, фонетичні аспекти; повторно ж текст зачитується повністю, не зупиняючись. Теж саме повторюють студенти, виконуючи різноманітні вправи на розуміння прослуханого й прочитаного. Підручники з читання містять різноманітну літературу: поезію, історії, есе, п'єси і т. ін., залежно від того, яка лінгвістична одиниця вивчається.

Широко застосовується так зване «blended learning» – комбінація інтерактивного комп'ютерного навчання з безпосередньою комунікацією викладача зі студентом, що досягається за допомогою віртуального навчального середовища. Цей метод набув популярності за останні п'ять років. Він базується як на розробках викладачів певної інституції (університету), так і на зовнішніх джерелах відомих розроблених курсів (наприклад Macmillan English Campus). Студенти забезпечуються необхідними матеріалами для ігор та інших видів інтерактивної діяльності, їм пропонують аудіовправи, спеціальні граматичні курси і т. д. Ними можна користуватися під час аудиторних занять, вдома або в інтернет-кафе впродовж самостійної роботи.

Ця технологія передбачає можливість здобувати кваліфікацію on-line. Навчальні матеріали структуровані у модулі. Студенти мають пройти один або декілька тестів, вивчаючи модуль. За необхідності, вони звертаються за консультацією до викладачів електронною поштою. Після успішного звернення всіх модулів студенту видається сертифікат. Він надходить у електронному вигляді або поштою.

Крім того, у країнах ЄС та Америці є популярними нетрадиційні технології навчання при вивченні англійської мови як іноземної. Наведемо деякі принципи таких технологій:

— викладання виключно англійською (це спонукає студентів до спроб англомовної комунікації), тоді як більшість академічних курсів застосовує при вивченні іноземної рідну мову студентів, тим самим позиціонуючи її як штучну;

— граматика вивчається через комунікативний аспект, на прикладах;

— застосування інтерактивних методів навчання (особливо на перших та других курсах): мовних змагань, тематичних вечорів тощо;

— заохочення й схвалення будь-яких спроб спілкування англійською мовою, найменших досягнень студентів, у той же час уміння правильно виправляти помилки, не ображаючи; більше уваги приділяти прогресу, а не огріхам;

— креативність й доступність викладача. Викладач, який має власну активну методику, цікавий для студентів. Такий викладач має бути ближчим до студентів, він здатен допомогти подолати мовні труднощі, а не бути ефемерним нудним теоретиком. Проблема мотивації й зацікавлення студентів навчанням існує, як не дивно, і за кордоном. А досвід викладання іноземної мови в інших країнах показав, що академічне навчання гірше сприймається студентами (через те, що однакова програма або курс повторюється з року в рік), ніж нетрадиційне. Креативні викладачі, справжні ентузіасти своєї справи наголошують на тому, що вивчення мови мусить бути цікавим. Отже, цілком погоджуємося з думкою викладача Брістольського університету Harry Wilson: «The most important thing I learned in teaching English, is that learning a language can indeed be fun and not all about grammar, vocabulary, mistakes and feeling stupid».

У студентів у країнах ЄС та Америці завжди є вибір щодо предметів та викладачів. Обираючи того чи іншого викладача, студент керується власними уподобаннями щодо методики проведення занять, позитивної енергетики, рис характеру тощо.

За кордоном опікуються не лише комфортними умовами проживання іноземних студентів, а й пильно стежать за психологічним емоційним пристосуванням, пропонуючи допомогу психологів. Навчаючи іноземної мови, вводять окремі дисципліни вивчення історії й літератури країни, мова якої вивчається, таким чином адаптуючи студентів до нового мовного і культурного середовища. Завдяки цьому стираються не лише мовні бар'єри, а й формується усвідомлення доступності до всього світу як у майбутній кар'єрі, так і у житті.

Наукове розроблення й удосконалення принципів, методів, прийомів, засобів і форм навчання – це складна педагогічна категорія, завдяки якій реалізуються всі функції навчання: освітня, виховна, розвивальна, спонукальна, контрольна-корекційна. Опрацювання їх має здійснюватися на основі найновіших досягнень педагогіки, психології, лінгводидактики, лінгвістики та інших наук, а також передового педагогічного досвіду.

Нове бачення освіти має на меті створення мотиваційного середовища для студентів у процесі вивчення іноземних мов.

Студенти Київського торгово-економічного університету мають змогу проходити практику за кордоном у Греції, Німеччині, Франції та інших країнах. Це прекрасна можливість для студентів випробувувати свої знання з мови та найкраще створити мотиваційне середовище.

Отже, вивчення іноземної мови у вищій школі набуває практичного значення, а комунікативна функція мови відіграє головну роль у процесі вираження почуттів, суджень та засвоєнні інформації.

Аналіз практики викладання англійської мови у ВНЗ показав, що підручники а методичні розробки, які використовуються в процесі навчання, недостатньою мірою враховують роль і значення мотивації студентів, міру та характер взаємозв'язку мотиваційної готовності до засвоєння знань, до оволодіння способами такого засвоєння конкретними методичними прийомами.

Тому **перспективи** дослідження вбачаємо у вивченні мотиваційної сфери студентів, виробленні шляхів та методів її корекції та розвитку.

Провідними мотивами вивчення англійської мови у ВНЗ є мотиви професійного досягнення, комунікативні, пізнавальні та мотиви зовнішні. Засобом їх формування слугує методика викладання та зміст англійської мови як навчального предмета.

Специфічними спонуками вивчення англійської мови є комунікативні мотиви. Найважливішою умовою їх формування та розвитку є надання комунікативного характеру всьому курсу викладання англійської мови у вищій школі.

Висновки: новаторський статус викладача іноземної мови в системі нормативно-розвиваючого навчання, а саме активного регулятора процесу викладання, надає йому свободу дій у методико-дидактичній діяльності та у всіх його ініціативах. Навколо особистості студента зосереджуються всі дидактичні ініціативи. Демократизація двобічних відносин "студент–викладач" має на меті не тільки свободу рішень з боку студентів, а й відповідальність з боку викладача в процесі перевірки набутих студентом знань. Викладач мусить створити студентам мотиваційне середовище, адекватне для вивчення іноземних мов.

Таким чином, методи навчання іноземних мов допомагають розкрити творчий потенціал студентів і сприяють розвитку та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу, формуванню свідомих громадян світу. А це гарантує входження України до європейського освітнянського простору.

Список використаних джерел

1. Дубасенюк О. А. Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін / О. А. Дубасенюк // Збірник науково-методичних праць. – Житомир : ЖДУ, 2004. – С. 260–264.
2. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / Т. І. Туркот. – К. : Кондор, 2011. – 628 с.
3. Федоренко Н. Є. Інноваційні підходи навчання іноземної мови як визначальний фактор формування професіоналів туризму в умовах міжкультурних зв'язків / Н. Є. Федоренко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Туризм та зближення культур» / Н. Є. Федоренко. – Київ : КУТЕП, 2012. – С. 32–36.

4. Барановська Л. В. Професійне спілкування: концепція навчання та результати її реалізації / Л. В. Барановська. – К. : Кондор, 1995. – 201 с.
5. Рожило Л. П. Психологічні особливості вироблення мовних умінь і навичок / Л. П. Рожило // УМЛШ. – 1986. – № 9. – С. 38–45.
6. Бетина З. Н. Культура деловой речи : учеб. пособие / З. Н. Бетина. – Тамбов : ТГТУ, 2011. – 349 с.
7. Пассов Е. И. Методология методики: теория и опыт применения (избранное) / Е. И. Пассов. – Липецк : ЛГПУ, 2002. – 228 с.
8. Лернер И. Я. Развивающее обучение с дидактических позиций / И. Я. Лернер // Педагогика. – 1996. – № 2. – С. 22–27.
9. Федорченко В. К. Уніфіковані технології готельних послуг / В. К. Федорченко, Т. Т. Дорошенко, І. І. Мініч – К. : Вища школа, 2001. – 154 с.
10. Тоцька Н. Л. Формування професійно зумовленого мовлення студентів технічного ВНЗ : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Н. Л. Тоцька. – Інститут педагогіки АПН України, 2001. – 20 с.

И. В. Довженко

НОВАТОРСКИЙ СТАТУС ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В СИСТЕМЕ НОРМАТИВНО-РАЗВИВАЮЩЕГО ОБУЧЕНИЯ

В статье предпринята попытка определения статуса преподавателя иностранного языка в системе нормативно-развивающего обучения. Проанализированы актуальные интерактивные методы обучения студентов. Сделаны выводы о необходимости мотивировать будущих специалистов изучать иностранные языки, развивать творческий потенциал, становится профессионалом.

Ключевые слова: статус преподавателя, иностранный язык, мотивация студента, методы обучения, уровень знаний.

I. Dovzhenko

INNOVATIVE STATUS OF FOREIGN LANGUAGE TUTOR IN THE SYSTEM OF PRESCRIPTIVE AND DEVELOPMENTAL TEACHING

The article deals with innovative status of foreign language tutor in the system of prescriptive and developmental teaching. It analyses traditional and interactive teaching methods. There was suggested to motivate intending specialists to learning foreign languages, developing imagination, becoming a professional.

Key words: tutor status, foreign language, student's motivation, teaching methods, proficiency level.

УДК 37.031.4

М. А. Бойченко

РОЗВИТОК ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ ЗАСОБАМИ STEM-ОСВІТИ У США

У статті окреслено змістово-процесуальні особливості розвитку обдарованих учнів засобами STEM-освіти у США. Схарактеризовано сутність STEM-освіти та історичні аспекти її розвитку у США. Висвітлено особливості діяльності найбільш успішних STEM-орієнтованих державних шкіл: чартерної школи High Tech High, школи-інтернату Illinois Mathematics and Science Academy та школи Thomas Jefferson High School for Science and Technology.

Ключові слова: STEM-освіта, STEM-дисципліни, STEM-орієнтована школа, обдаровані учні, США.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Стрімкий розвиток технологій, що відбувається в сучасних умовах, зумовлює необхідність підготовки кваліфікованих кадрів нової генерації, що передбачає перебудову всіх ланок системи вітчизняної освіти, насамперед, загальної середньої. Саме тому популярності в Україні набуває STEM-освіта, що спрямована на формування креативних особистостей, здатних швидко реагувати на виклики суспільства,